

média (CD-ROM, Internet, adatbankok) gyűjthetők össze. A levéltári gyűjteményhez beszédsegédleteket (szójegyzéket, mondatmintát, kérdésmintát, folyamatábrát és másokat) is felkínálhatunk.

Az eljárás menete: A levéltári munka célja lehet cikkírás egy adott témakörben valamely tudományos diáklap számára. Ehhez használjuk fel a levéltári gyűjteményt. A levéltári gyűjtemény *Ismertet archívumot, adat archívumot, példa archívumot, számolási archívumot, kérdés archívumot* stb. tartalmazhat. Minden archívum cédulák sorozatát foglalja magába, amit előzetesen szintén maguk a tanulók készítenek el.

Kutatómunka: 4-6-os létszámú tanulócsoporthoz kiválasztanak maguknak egy adott kutatási témát. A csoport tanulói a témával kapcsolatban kérdéseket fogalmaznak meg, amelyek közül valamelyik a kutatás tárgyát képezheti. Ennek kiválasztása után kutatási tervet készítenek. Ebben a fázisban azonosítják az információs forrásokat (könyvek, interjúk, Internetes keresés stb.). Ezt követi maga az adatgyűjtés. Az adatok feldolgozása jelentés (esetleg poszter is) formájában történhet. Végül kiértékelik a jelentést.

Esettanulmány: Ismertetünk egy konkrét esetet (szöveg, kép), amely valamilyen tanulságot hordozó eseményt ábrázol, problémát rejt magában. A tanulók előbb egyéni munkában, majd csoportosan elemezik az eseményeket, azonosítják az okokat és azok következményeit. Javaslatot tesznek a probléma megoldására. Végül a csoportok tanulói kidolgozzák a legoptimálisabb megoldást.

Könyvészet

- 1] Cuco^o, C. (1998): *Psihopedagógia*. Ed. Polirom. Ia^o
- 2] Leisen, Josef (Szerk. 1999): *Methoden-Handbuch DFU*. Varus Verlag, Bonn
- 3] Kovács Zoltán (2001/2002) Fizikaleckék tervezése az Olvasás és írás a kritikai gondolkodás fejlesztése érdekében (RWCT) módszere alapján. *Firka* (2, 3, 4, 5, 6)
- 4] Kovács Zoltán, Rend Erzsébet (2002, kézirat) *Aktív oktatási módszerek példatára. Fizika*. BBTE Kolozsvár
- 5] Kovács Zoltán, Nagy Borbála (2002, kézirat) *Aktív oktatási módszerek példatára. Földrajz*. BBTE Kolozsvár
- 6] Kovács Zoltán, Barbu Edit (2002, kézirat) *Aktív oktatási módszerek példatára. Biológia*. BBTE Kolozsvár
- 7] Kovács Zoltán, Katona Enikő, György Irén (2002, kézirat) *Aktív oktatási módszerek példatára. Történelem-Filozófia*. BBTE Kolozsvár

Kovács Zoltán

Alfa-fizikusok versenye

2000-2001

VIII. osztály – IV. forduló

1. Gondolkozz és válaszolj!

(8 pont)

a). Miért nem marad meg a zsíros, olajos dugó az üveg nyakában?

- b). A gleccsereknél a „jégfolyó“ megindul a hegyen lefelé.
 Mi ennek a fizikai magyarázata?
- c). Miért használnak egyes gépeknél nagy lendítő kereket?
- d). A réz- és a cinklemez a hígított kénsavval együtt áramforrást alkot. Ezt az áramforrást ..... nevezzük, mert először ..... fizikus, aki .....országi, állította össze.

2. A Nap teljes energiájának csak 0,01%-a éri el a Földet. Ezt az energiát évente 60 milliárd tonna kőolaj elégetésével lehetne előállítani. Kb. mennyi ez az energia. Számítsd ki, ha a kőolaj fűtőértéke 46 MJ/kg. (4 pont)

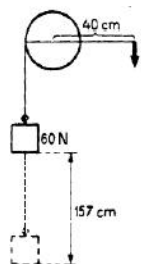
3. Hőszigetelő edényben 0 °C hőmérsékletű jeget 100 °C hőmérsékletű vízzel összekeverünk. Mekkora lehet az összekeverés előtt a jég és a víz tömege, ha az összekeverés után 0 °C hőmérsékletű vizet kapunk? ($L_0=340$ kJ/kg) (a jég és a 100 °C-os víz tömegének arányát számítsd, de tetszőleges tömegű jéghez kiszámítható a szükséges víz tömege.) (4 pont)

4. Autópályán 100 km/h sebességgel haladó gépkocsi lakott területre tér le, ahol fele akkora sebességgel folytatja útját. Hány százalékkal csökkent a mozgási energiája? (4 pont)

5. A hengerkerék 40 cm hosszú hajtókarját ötször hajtjuk körbe. Közben 157 cm-t emelkedik a 60 N súlyú teher.

- a.) Mekkora erővel forgatjuk a hajtókart?
 b.) Mekkora a végzett munka?

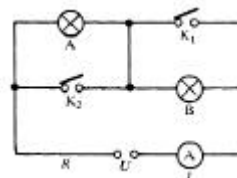
(4 po)

6. Mindkét kapcsolót zárjuk. Melyik a helyes állítás és miért?

- 1.) A és B izzó izzik.
 2.) I nő .
 3.) R csökken.
 4.) Rövidzárlat van.

(4 pont)

7. Egészítsd ki (kisebb, nagyobb, egyenlő)!

(4 pont)

a.) $U_1 = U_2$
 $I_1 > I_2$
 $\frac{\quad}{R_1} \quad \frac{\quad}{R_2}$

b.) $I_1 = I_2$
 $U_1 < U_2$
 $\frac{\quad}{R_1} \quad \frac{\quad}{R_2}$

c.) $R_1 < R_2$
 $U_1 = U_2$
 $\frac{\quad}{I_1} \quad \frac{\quad}{I_2}$

d.) $R_1 < R_2$
 $I_1 = I_2$
 $\frac{\quad}{U_1} \quad \frac{\quad}{U_2}$

8. Egy táblára fel van szerelve 6 db. égő , az alábbi rajz alapján:

(5 pont)

Ezen égőket kapcsolj egy áramforráshoz úgy, hogy mindenik sorosan legyen kapcsolva. Egy másik rajzon pedig úgy, hogy mindenik párhuzamosan legyen kapcsolva. (Az égők rögzítettek, nem mozdíthatók el!)

9. Rejtvény (8 pont)
300 éve született Anders Celsius (1701-1744) svéd csillagász. A róla elnevezett hőmérsékleti skálán a víz fagypontját 0°-kal, a forráspontját pedig 100°-kal jelölte. Hol született?

	Tarió hánálai vegző	A lenázhez hasonlí	Hazel TV-adó	Holland lennézetű ludo (Akap)	Baba nevi	Kettős betű	Csizák gk. Jel
Celsius születés- helye							
Sport- eszköz							
Külföldi							
Csász főváros							
Attila kezde							
Kalap része							
Oxigén							

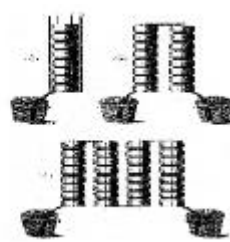
A rejtvényt Szöcs Domokos tanár készítette.

10. 1800 márciusában tette közzé és 1801-ben mutatta be Alessandro Volta találmányát Napóleonnak Párizsban. Mi ez a találmány?

(Írj röviden róla és Volta életéről is!)

(5 pont)

A Volta ..... rajza az eredeti közleményből.

A kérdéseket összeállította a verseny szervezője: **Balogh Deák Anikó** tanárnő, Mikes Kelemen Liceum, Sepsiszentgyörgy

Egyszerű kísérletek, megdölgöztató magyarázatok, hasznos alkalmazások

Szeged a múlt század harmincas éveinek második felében nemzetközi hírű volt. Neves matematikusok és egy Nobel-díjas biokémikus, Szent-Györgyi Albert dolgozott az egyetemén. A kémiaoktatás terén is méltán emlegetik, mivel Jeges Sándor kémiatanár eredményes oktatási tapasztalatairól itt adott ki egy, a ma tanító kémiatanárok számára is hasznosítható könyvet: *Vegyantanítás a cselekvő iskolában* (Szeged 1936) címen. Ebből válogattam egy pár kísérletet a korabeli kísérő magyarázatokkal.

1. A párolgás során a folyadék hőt von el a környezetéből. Igazolására kémcső aljára csavarjunk itatóspapírt (szűrőpapírt), kössük át cérnával. A kémcsőbe töltsünk 1-2 cm³ (egy újni) vizet. A kémcsövet állítsuk porcelán tálkába, s az itatóspapírra öntsünk kevés